

Ringslang palletkisten

Ringslangen zijn zeldzaam. Ze komen nog in een paar delen van Noord-Holland voor. Om de Ringslang te beschermen ontwikkelde Landschap Noord-Holland speciale ringslangpalletkisten. Ringslangpalletkisten zijn aangepaste houten appelkisten met openingen groot genoeg voor een ringslangwijfje aan de onderzijde. Een gevulde kist met grof tuinafval biedt de ringslang een geschikte voortplantingsplek. En voor onderzoekers is de kist compact en makkelijk toegankelijk om legsels te controleren.

Het idee voor de ringslangkisten is ontstaan tijdens een overleg met de Kerngroep Ringslangen Amsterdam Noord waaraan Stadsdeel Amsterdam Noord, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Gemeente Waterland, Ravon, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Landschap Noord-Holland deelnemen. Er werd gezocht naar een manier om particulieren te betrekken bij de bescherming van de Ringslang. Die is gevonden in het aanbieden van kisten (compostbakken) aan particulieren. Zo wordt het maken van composthopen gestimuleerd en het aantal potentiële voortplantingsplekken vergroot.

Ringslangen leven niet alleen in natuurgebieden of langs de IJsselmeerdijk, maar ook in en om boerenerven en (volks)tuinen van particulieren. Het is een cultuurvolger die de nabijheid van de mens niet schuwt en voorkomt tot in de randen van grote steden. In het huidige landschap ontbreken

Ringslangpallet (foto: Kees Dekker en Fred Haaijen)

vaak geschikte voortplantingsplekken. De vroeger aanwezige open mesthopen en rommel op erven en in tuinen zijn verdwenen. De aanleg van extra broeihopen is daarom hard nodig. In 2012 startte Landschap Noord-Holland daarom dit project. Met subsidie van de Postcode Loterij en het Hucht de Beukelaer stichting schafte de organisatie 100 aangepaste appelkisten aan en vroeg via de lokale pers en Vroege Vogels radio aandacht voor dit innovatieve product. Landschap Noord-Holland biedt de palletkisten voor € 25 aan. Inmiddels zijn 61 kisten verkocht en geplaatst.

24 Oktober jl. is het eerste voortplantingssucces in een palletkist geconstateerd. In het Barnegat ten zuiden van Uitdam (Waterland-oost) troffen medewerkers van Landschap Noord-Holland een kist aan met 67 uitgekomen ringslangeieren.

De Kerngroep Ringslangen Amsterdam Noord overweegt nu de ruim 30 broeihopen die jaarlijks worden aangelegd in palletkisten te plaatsen. Gebruik van een palletkist op een goede locatie werkt. Met grote belangstelling volgen zij de resultaten van de andere geplaatste ringslangpallets.

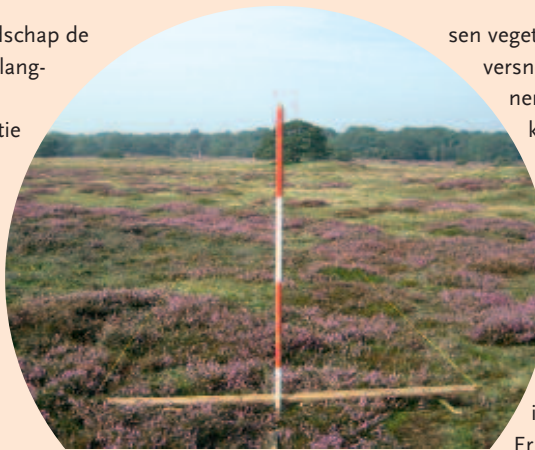
Voor meer informatie over het project Pallets voor Ringslangen kunt u contact opnemen met k.dekker@landschapnoordholland.nl

Kees Dekker, projectleider Onderzoek en Advies

Het Drentse Landschap

Langjarige monitoring heidegebieden zinvol

Begin jaren tachtig besloot Het Drentse Landschap de effecten van heidebeheer in enkele gebieden langdurig te volgen. Voor het Doldersummerveld werden de broedvogels jaarlijks en de vegetatie elke tien jaar gedetailleerd en vlakdekkend gekarteerd. Voor het Smilder Oosterveld en het Drouwenerzand werd een transectkartering gedaan. In deze gebieden zijn vakken van twee bij vijftig meter (totale lengte 1250 meter) inmiddels vier keer onderzocht op hogere planten, mossen en korstmossen. De vegetatiegrenzen binnen de vakken zijn bepaald en van elke vegetatie-eenheid is een opname gemaakt. Voor het Drouwenerzand (gelegen op de Hondsrug) werd hiervan in 1993 verslag gedaan (De Levende Natuur 94,5). Interpretatie van de gegevens na dertig jaar monitoring geeft een helder beeld van de effecten van het heidebeheer in het Drouwenerzand. Dit bestond uit begrazing met een winterdichtheid van één schaap per twee hectare waarbij jaarrond werd begrast. Verder is lokaal heide gemaaid en zijn handmatig met enige regelmaat jonge Grove dennen verwijderd. De vegetatie blijkt in de 30 jaar van monitoring in zijn totaliteit relatief stabiel gebleven. Wel waren er tussentijdse fluctuaties in bedekking tus-

Onderzoek Drouwenerzand (foto: Guido Nijland)

sen vegetatietypen. Aanvankelijk nam de Struikheide versneld af (1991), om daarna weer gestaag toe te nemen. De Kraaiheide-verspreiding gaf een omgekeerd beeld en werkte als een soort van contra-maal. De druk op de heischrale vegetaties nam toe bij afnemende beschikbaarheid van Struikheide, waardoor ook deze in oppervlaking variëren. Het aantal plantensoorten steeg van 25 naar 32, de mossen bleven gelijk (10) maar het aantal korstmossen steeg van 13 naar 19 (waaronder 15 bekertjes-mossen). Overall beeld is dat het beheer in het Drouwenerzand goed heeft uitgepakt. Er voltrekt zich een 'normale' heidecyclus van het

uitgroeien en langzaam weer afsterven van Struikheide. Het lijkt erop dat de huidige dichtheid van begrazing juist voldoende voedingsstoffen aan het systeem onttrekt. De korstmossen zijn nog even vitaal als dertig jaar geleden. De spreiding door het terrein is verbeterd door het ontstaan van schapenpaadjes en rustplekken waar op kleine schaal nieuw, open zand ontstaat. Het monitoren over een langdurige periode plaatst de beheereffecten in langjarig perspectief en draagt zo bij aan de kwaliteit van beheer-evaluatie.

Uko Vegter, afdeling Onderzoek en Planning